

ZELENÝ RAST A ZELENÁ EKONOMIKA

**Zelené iniciatívy zamerané na dosiahnutie cieľov
trvalo udržateľného rozvoja**

KRÁTKY TERMINOLOGICKÝ SLOVNÍK

Ing. Radoslava Kanianska, CSc.

**Banská Bystrica
2013**

Biologická diverzita (Biological diversity) znamená rôznorodosť všetkých živých organizmov vrátane ich suchozemských, morských a ostatných vodných ekosystémov a ekologických komplexov, ktoré sú súčasťou. Biologická diverzita zahŕňa rôznorodosť v rámci druhov, medzi druhmi a rozmanitosť ekosystémov (UN, 1992b).

Biologické zdroje (Biological resources) sú genetické zdroje, organizmy a lebo ich časti, populácie alebo akékoľvek iné biotické zložky ekosystémov so súčasným alebo s potenciálnym využitím alebo s hodnotou pre ľudstvo (UN, 1992).

Eko-inovácie (Eco-innovation) (**zelené inovácie**), sú inovácie, prispievajúce k znižovaniu negatívnych vplyvov na životné prostredie, aj v prípade, ak toto znižovanie nie je ich hlavným zámerom (OECD, 2010).

Ekosystémové služby (Ecosystem services) (**služby prírodného kapitálu**) vyplývajú z funkcií ekosystémov. Funkcie ekosystémov rozlišujeme produkčné (produkcia potravín, vlákien, drevnej hmoty), regulačné (regulácia erózie, sekvestrácia uhlíka, sanitárne funkcie), informačné, kultúrno-duchovné, podporné. V prípade, že sú tieto funkcie (napr. produkčná – produkcia biomasy – produkcia úrody poľnohospodárskych plodín) finančne ohodnotené alebo ovplyvňujú ľudské zdravie (napr. sanitačná funkcia) alebo ekonomickú prosperitu, označujeme ich ako služby ekosystémov. Vzhľadom nato, že mnohé z týchto služieb zatiaľ neboli monetárne ocenené, v súčasnosti sú nedostatočne zohľadňované v ekonomických modeloch (RF, 2010).

Environmentálne a ekonomické účtovníctvo (Environmental Economic Accounting – EEA) vytvára rámec pre spoločnú štatistiku týkajúcu sa životného prostredia a ekonomiky vrátane jej vplyvu na životné prostredie (UNDESA, 2013).

Inovácia (Innovation) je synonymum úspešnej produkcie, asimilácie a používania novosti v ekonomickej a sociálnej sfére. Inovácie ponúkajú nové riešenia problémov a týmto umožňujú uspokojiť potreby jednotlivca i spoločnosti (EC, 1995).

Klimatická zmena (Climate change) znamená zmenu klímy, spôsobenú priamo alebo nepriamo ľudskou činnosťou, ktorá mení zloženie globálnej atmosféry a ktorá je popri prirodzenej variabilite klímy pozorovaná za porovnateľný časový úsek. Nepriaznivé účinky zmeny klímy znamenajú zmeny vo fyzickom životnom prostredí alebo biotope vyplývajúce zo zmeny klímy, ktoré majú značne škodlivé účinky na zloženie, pružnosť alebo produktivitu prirodzených alebo riadených ekosystémov alebo na fungovanie sociálno-ekonomických systémov alebo na zdravie alebo blaho ľudí (UN, 1992a).

Nízko emisná stratégia udržateľného rozvoja (Low Emission Development Strategy – LEDES) alebo **Nízko uhlíková stratégia udržateľného rozvoja** (Low Carbon Development Strategy – LCDS), integruje opatrenia zamerané na zmiernenie následkov klimatickej zmeny a adaptáciu. Ide o balíky opatrení zameraných na hospodársky rast alebo udržateľný rozvoj za súčasného znižovania emisií skleníkových plynov a zvyšovania odolnosti voči dôsledkom klimatickej zmeny (UNDESA, 2012c).

Prírodný kapitál (Natural capital) predstavuje prírodné zdroje poskytujúce tok vzácnych tovarov a služieb. Medzi hlavné zložky prírodného kapitálu patrí poľnohospodárska pôda, ložiská nerastných surovín (ropy, plynu, uhlia a minerálov), lesy, voda, rybárske oblasti a atmosféra. Tovary a služby prírodného kapitálu podmieňujú hospodársky rast poskytovaním vstupov do poľnohospodárstva, priemyslu a služieb, zvyšovaním produktivity poľnohospodárstva a zabezpečením spoľahlivosti služieb infraštruktúry prostredníctvom kontroly klímy (OECD, 2011b; WB, 2012).

Systém environmentálneho a ekonomického účtovníctva (System Environmental Economic Accounting – SEEA) tvoria medzinárodne platné štandardy, definície, klasifikácie a účty, na základe ktorých je spracovaná medzinárodne porovnateľná štatistika životného prostredia a jeho vzťahu s ekonomikou (UNDESA, 2013).

Udržateľná doprava (Sustainable transport) spája ekonomické, sociálne a environmentálne požiadavky spoločnosti na dopravné systémy za súčasného znižovania negatívnych vplyvov dopravy na ekonomiku, spoločnosť a životné prostredie (EUROSTAT, 2013).

Udržateľná výroba a spotreba (Sustainable production and consumption) znamená účinnejšie využívanie prírodných zdrojov a energie, ako aj zníženie emisií skleníkových plynov a obmedzenie iných vplyvov na životné prostredie. Podstatou je vyrábať a využívať výrobky a služby tak, aby sa čo najmenej poškodzovalo životné prostredie. Cieľom je uspokojiť základné ľudské potreby v oblasti tovarov a služieb a súčasne zlepšiť kvalitu života a zabezpečiť, aby mali budúce generácie k dispozícii dostatok zdrojov. Udržateľná spotreba sa týka nášho životného štýlu, nákupných návykov a spôsobu, akým využívame a likvidujeme výrobky a služby. Sústreďuje sa na zníženie vplyvu výrobných procesov na životné prostredie a na navrhovanie kvalitnejších výrobkov (EK, 2010).

Účtovníctvo materiálových tokov (Material Flow Accounting – MFA) je systematické účtovníctvo tokov a zásob materiálov v určenom priestore a čase. Vyjadruje komplexný tok materiálov od ich získavania, spracovania až po výrobu finálnych výrobkov, uvoľňovanie emisií či produkciu odpadu. Zákon zachovania hmotnosti umožňuje jednoduchú materiálovú bilanciu medzi vstupmi, zásobami a výstupmi materiálov (IGSUNR, 2009).

Účty materiálových tokov v rámci celého hospodárstva (Economy-wide material flow accounts – EW-MFA) sú jednotné súhrny materiálových vstupov do národných hospodárstiev, zmien materiálových zásob v rámci hospodárstva a materiálových výstupov do iných hospodárstiev alebo do životného prostredia (EK, 2011b).

Zelená ekonomika (Green economy) je ekonomika, podporujúca ľudskú prosperitu a sociálnu rovnosť za súčasného výrazného zníženia environmentálnych rizík a ekologických škôd. Zjednodušene vyjadrené ide o nízko uhlíkovú ekonomiku, efektívne využívajúcu zdroje, podporujúcu sociálne začlenenie (UNEP, 2011).

Zelená infraštruktúra (Green Infrastructure) je strategicky plánovaná sieť prírodných a polo prírodných oblastí s inými environmentálnymi vlastnosťami, ktoré sú vytvorené a riadené tak, aby poskytovali široký rozsah ekosystémových služieb. Zahŕňa zelené miesta (alebo modré, ak ide o vodné ekosystémy) a ďalšie fyzikálne vlastnosti v suchozemských (vrátane pobrežných) a morských oblastiach. Na pevnine sa zelená infraštruktúra nachádza vo vidieckych a mestských oblastiach (EK, 2013).

Zelený rast (Green growth) predstavuje cestu podpory ekonomického rastu a rozvoja a zároveň ochranu prírodných zdrojov, aby sme mohli naďalej využívať prostriedky a environmentálne služby, od ktorých závisí naša prosperita. Preto je potrebné podporovať investície a inovácie, ktoré budú základom pre udržateľný rast a umožnia vznik nových ekonomických príležitosti (OECD, 2011b).

Životný cyklus výrobkov a služieb (Life cycle of products and services) zahŕňa všetky fázy existencie výrobku alebo prác alebo poskytovania služieb, od získania suroviny, cez výrobu zdrojov až po likvidáciu, odstránenie a ukončenie. Náklady nezahŕňajú len priame peňažné výdavky, ale aj vonkajšie environmentálne náklady, ak je možné ich peňažné vyjadrenie a kontrola (EK, 2011a).

Použitá literatúra

1. EC, 2013. *Green Infrastructure – Enhancing Europe’s Natural capital*, 2013. [on-line] [cit. 2013-11-20]
http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CDQQFjAA&url=http%3A%2F%2Fepanet.ew.eea.europa.eu%2Ffol249409%2Four-publications%2FMFA_for_Resources_Paper_IG_Resources_090911_final.pdf%2Fdownload&ei=SSB1UrbYGYyR5ASo6oCgCw&usg=AFQjCNHSEYAIvPpAxQtf4Pr-GJXV4yKBPA&sig2=w4u4bduVZedvo2JubF_N-w
2. EC, 1995. *Green Paper on Innovation*, 1995. [on-line] [cit. 2013-11-20]
<http://ec.europa.eu/green-papers/#2004>
3. EK, 2011b. *Nariadenie EP a R č. 691/2011 o európskych environmentálnych ekonomických účtoch*, 2011. [on-line] [cit. 2013-11-20]
<http://new.eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1383549492308&uri=CELEX:32011R0691>
4. EK, 2011a. *Smernica EP a R č. 438/2011 o verejnom obstarávaní*. [on-line] [cit. 2013-11-20]
http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=3&ved=0CD0QFjAC&url=http%3A%2F%2Feur-lex.europa.eu%2FLexUriServ%2FLexUriServ.do%3Furi%3DCOM%3A2011%3A0896%3AFIN%3ASK%3APDF&ei=fDV1UqedK4SZ4gSX4IGwCg&usg=AFQjCNE1YXd_s-2l_RGFRxpDITZVGb013w&sig2=0dBtjsNw_msrVuwa-9IMKw
5. EK, 2010. *Rozumnejšie a ohľaduplnejšie k prírode. Udržateľná spotreba a výroba*. EK, 2010, 28 s. [on-line] [cit. 2013-11-20]
http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=3&ved=0CDsQFjAC&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fenvironment%2Feusssd%2Fpdf%2Fbrochure_sep%2Fkg006508SK_2.pdf&ei=JSt1UsqzDqWG4gTu0oD4CQ&usg=AFQjCNGi3TuubG9YmwEsxHAzuxYXY73T-A&sig2=ToODIx2QSkCgPELnmtYlgg
6. EUROSTAT, 2013. *Theme 7: Sustainable transport*, 2013. [on-line] [cit. 2013-11-20]
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/sdi/indicators/theme7>
7. IGSUNR, 2009. *MFA for resource policy decision support*. 2009. [on-line] [cit. 2013-11-20]
http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=2&ved=0CDwQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.oecd.org%2Fenv%2Findicators-modelling-outlooks%2F4425421.pdf&ei=IBd1UoHrHfCN4gTdnIDgAQ&usg=AFQjCNFG0gxT MtzZVKMsluLTmbnCBhrcUg&sig2=eTuZrORDV2_KL3WcVOH1SA
8. OECD, 2011b. *Towards Green Growth*. OECD, 144 pp. [on-line] [cit. 2013-11-20]
<http://www.oecd.org/greengrowth/48224539.pdf>
9. OECD, 2010. *Eco-Innovation in Industry: Enabling Green Growth*, OECD, 2010, 276 pp.
<http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/browseit/9209061E.PDF>
10. Republic Frances, 2010. *National Sustainable Development Strategy 2010-2012 – Towards a green and fair economy*. RF, 2010, 60 pp. [on-line] [cit. 2013-11-20]
http://www.developpement-durable.gouv.fr/spip.php?page=article&id_article=21743
11. UN, 1992a. *Convention on Climate Change*. UN, 1992. 30 pp. [on-line] [cit. 2013-11-20]
<http://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>

12. UN, 1992b. *Convention on biological diversity*. UN, 1992. 30 pp. [on-line] [cit. 2013-11-20]
<http://www.cbd.int/convention/text/default.shtml>
13. UNDESA, 2013. *System of Environmental-Economic Accounting*, 2013. [on-line] [cit. 2013-11-20]
<http://unstats.un.org/unsd/envaccounting/seea.asp>
14. UNDESA, 2012c. *A guidebook to the Green economy. Issue 3: Exploring green economy policies and international experience with national strategies*. UNDESA, 2012, 65 pp. [on-line] [cit. 2013-11-20]
<http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/738GE%20Publication.pdf>
15. UNEP, 2011. *Towards a Green Economy: Pathway to Sustainable Development and Poverty reduction. A synthesis for Policy Makers*. UNEP Nairobi. [on-line] [cit. 2013-11-20]
http://www.unep.org/greeneconomy/portals/88/documents/ger/GER_synthesis_en.pdf
16. World Bank. 2012. *Inclusive Green Growth: The pathway to Sustainable development*. World Bank, Washington, DC. 2012. [on-line] [cit. 2013-11-20]
<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/6058>